

Justitieombudsmannen
Cecilia RenforsDnr
4691-2014Sid
1 (5)

Inspektion av Polismyndigheten i Skåne, Polisområde Södra Skåne, arresten Ystad, den 3 september 2014

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Cecilia Renfors genomförde föredragandena Elisabeth Sjöblom och Marie Hansson (protokollförare) den 3 september 2014 en förannmäld inspektion av Polismyndigheten i Skåne, Polisområde Södra Skåne, arresten Ystad.

Inspektionen är en del av JO:s uppdrag att fullgöra de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan (national preventive mechanism, NPM) enligt det fakultativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Inspektionens genomförande

Inspektionen inleddes med att verksamheten presenterades av polismästaren Lars-Folke Piledahl, arrestföreståndaren tillika chefen för kriminaljournsenheten Anders Carlsson, huvudskyddsombudet Mårten Ohlsson och polisinspektören Jörgen Nilsson. Därefter förevisades arrestlokalerna. Efter rundvandringen genomfördes samtal med tre anställda och tre intagna. JO:s medarbetare gick översiktligt igenom omhändertagande- och arrestantblad samt tillsynsblad. Inspektionen avslutades med en genomgång av iakttagelserna med Lars-Folke Piledahl, Anders Carlsson, Mårten Ohlson och Jörgen Nilsson.

Iakttagelser och upplysningar vid inspektionen

Organisation m.m.

Polishuset i Ystad öppnades 1974. Arresten är öppen dygnet runt och har sex tillnyktrings- och sex anhållningsceller. Tillnyktringsenhet vid sjukvårdsinrättning saknas i Ystad. Vid inspektionstillfället fanns det fyra intagna i arresten.

Innan en frihetsberövad person sätts in i cell gör det inre befälet en förmansprövning i arrestintaget av om frihetsberövandet ska bestå.

Rikspolisstyrelsen (RPS) utförde i februari 2012 en kontroll av arresten i Ystad.

Bemanning

Arresten bemannas dygnet runt av arrestvakter anställda av polismyndigheten. Ensamarbete förekommer inte. Arresten har 11 fast anställda arrestvakter. Timanställda tas in vid personalbrist och semestrar. Könsfördelningen är jämn.

Polismyndigheten i Skåne startade under våren 2014 en treveckors utbildning för arrestvakter. Vid inspektionstillfället hade inte alla arrestvakter hunnit gå utbildningen. Samtliga arrestvakter (även timanställda) har dock genomgått en introduktionsutbildning som omfattar nio arbetspass och som bl.a. innehåller självskydd, hjärt- och lungräddning, transport av intagna samt arbete i arresten.

Skriftliga rutiner för arrestverksamheten finns i en pärm i arrestpersonalens utrymme.

Arrestvakterna är obeväpnade men bär larm.

I samtal med två arrestvakter framkom bl.a. att arrestvakterna får vidareutbildning i självskydd en gång per år. Det framkom även att kontakten med polispersonal är bra och att polismyndighetens ledning är lyhörd för arrestpersonalens behov.

Inskrivning

Arrestintaget är kameraövervakat och ligger i direkt anslutning till ett garage. Män avvisiteras i arrestintaget och kvinnor avvisiteras i ett förhörssrum av kvinnlig personal.

Personer omhändertagna enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) sätts inte in i arrest utan placeras i arrestintaget i väntan på transport till LVM- eller LVU-hem. Personer under 15 år placeras i förhörssrum utanför arrestlokalen.

Celler, materiella förhållanden m.m.

Cellerna är placerade i en korridor. I korridoren finns två toaletter och två duschar. Utrustningen i en tillnyktringscell består av en brits och en galonmadrass samt en vattenautomat. I anhållningscellerna finns även ett bord och en bänk. En av anhållningscellerna är utrustad med toalett och handfat. Belysningen till cellerna regleras utifrån. Samtliga celler har fönster med persienner som intagna inte själva kan reglera. Persiennerna är alltid nerfällda. Fönstren vetter mot polishusets innergård.

Dubbelbeläggning av celler förekommer inte.

Cellerna städas efter varje intagen och saneras vid smitta. Ersättningskläder samt böcker och tidningar finns att tillgå. Intagna serveras frukost, lunch och middag. Maten levereras uppvärmd från anstalten Ystad.

Vid rundvandringen noterades att det var rent och fräscht men dåligt ljusinsläpp i cellerna.

I samtal med det inre befälet framkom bl.a. att gripna och anhållna kan placeras i tillnyktringscell vid överbeläggning eller om målskamrater behöver skiljas åt.

I samtal med två intagna framkom klagomål på att belysningen i cellen var tänd nattetid och att tidsuppfattningen försämrades på grund av de nerfällda persiennerna. En intagen sa att han mådde psykiskt dåligt av att inte se dagsljuset.

Möjlighet till daglig utomhusvistelse

Arresten har en rastgård på 24 kvadratmeter som ligger i direkt anslutning till arrestlokalen. Rastgårdens väggar och tak är av trä och ena sidan utgörs av trågaller som medger utsikt mot himlen och en innergård.

Information om rättigheter

RPS tog 2008, tillsammans med Riksåklagaren, fram ett informationsblad på 43 olika språk för gripna och anhållna med information om intagnas rättigheter i samband med frihetsberövandet.

Den svenska versionen av informationsbladet finns uppsatt på insidan av ytterdörren i samtliga celler. Den intagne kan läsa informationsbladet genom fönstret på cellens innerdörr. I arrestintaget finns en pärm med informationsbladet på flera olika språk. Informationsbladet på övriga språk delas rutinmässigt ut till intagna som inte förstår svenska i samband med avvisiteringen. Att informationsbladet har delats ut noteras på den särskilda blanketten ”Fakta/beslut”.

Det saknas en rutin för att informera gripna och anhållna om möjlighet till utomhusvistelse, dusch, hygienartiklar m.m. Samtliga intagna som intervjuades angav att de inte hade fått denna information. Två intagna hade inte tilldelats hygienartiklar.

Underrättelse till närstående m.m.

När en underårig har frihetsberövats kontaktas vårdnadshavare och/eller socialtjänsten av det inre befälet, vilket dokumenteras i ärendet.

I polismyndighetens tjänsteföreskrift (saknr 253-1) framgår att underrättelse om frihetsberövandet ska lämnas till den intagnes närstående. Enligt polisen saknas en rutin för att fråga gripna/anhållna och personer som omhändertagits enligt bl.a. LOB om de vill att närstående ska underrättas om frihetsberövandet (jfr 24 kap. 21 a § rättegångsbalken, 17 a § polislagen och 3 § häktesförordningen [2010: 2011]).

När en utländsk medborgare har frihetsberövats finns en rutin för att lämna underrättelse till konsulat m.m. Att underrättelse har lämnats dokumenteras i ärendet.

Samtliga intagna som intervjuades angav att de inte tillfrågats om närstående ska underrättas om frihetsberövandet.

Tillsyn

Tillsyn av intagna sker genom en större lucka på celldörren. Berusade personer ses normalt till var femtonde minut medan gripna och anhållna ses till varje timme. Tillsynen dokumenteras på ett tillsynsblad som förvaras i en pärm i arrestpersonalens utrymme. Beslut om utökad tillsyn fattas av det inre befälet.

Hälso- och sjukvård

Det inre befälet beslutar om läkemedel ska delas ut till intagna. Förskrivna medhavda läkemedel delas ut av arrestpersonalen efter kontroll med sjukvården. Det finns inga särskilda rutiner för intagna med diabetes eller andra kroniska sjukdomar. Arresten saknar avtal med jourläkare.

I samtal med det inre befälet framkom bl.a. att en intagen som misstänks vara påverkad av både narkotika och alkohol inte sätts in i cell utan förs till akutmottagning för bedömning.

Granskning av handlingar

Vid den översiktliga granskningen av tillsynsblad framkom att det i några fall endast noterats att tillsyn utförts. Det saknades notering om den intagnes status, t.ex. om han eller hon sover eller sitter upp.

Vid granskningen av blanketten ”Fakta/beslut” framkom att det i några fall saknades notering om att informationsbladet delats ut till gripna och anhållna.

Slutgenomgång

Genomgången inleddes med att JO:s medarbetare redogjorde för sina iakttagelser vid inspektionen. Polisen anförde bl.a. följande.

Åtgärder för att komma till rätta med det bristfälliga ljusinsläppet i cellerna kommer att tas upp för diskussion.

Det har diskuterats i samband med arbetsplatsträffar huruvida samtliga intagna ska tillfrågas om de vill att närstående ska underrättas om frihetsberövandet. Enligt polisen kan det vara svårt att tillämpa rutinen för berusade personer.

Polisen angav vidare att belysningen i cellerna är dämpad nattetid för att tillsynen av den intagne ska fungera.

Vid protokollet

Marie Hansson

Justeras den 18 september 2014

Elisabeth Sjöblom

Uttalanden

Jag har tagit del av protokollet som föranleder följande uttalanden från min sida.

Av protokollet framgår att det saknas en rutin för att fråga intagna om de vill att närstående ska underrättas om frihetsberövandet. Jag vill i det sammanhanget erinra polismyndigheten om de skyldigheter myndigheten har i fråga om underrättelse till intagnas närstående (se de ovan nämnda bestämmelserna [s.3] och JO:s beslut i ärende 3682-2011 [JO 2012/13 s. 165] och 2293-2012 [JO 2013/14 s. 222]).

Jag noterar vidare att det saknas en rutin för att informera gripna och anhållna om rätt till utomhusvistelse, dusch, hygienartiklar m.m. och att intagna uppgett att de inte har tilldelats hygienartiklar. Jag förutsätter att polismyndigheten säkerställer att det finns en rutin för att ge den informationen (se JO:s beslut i ärende 2572-2013) samt att myndigheten ser till att anhållna får tillgång till hygienartiklar.

I protokollet redogörs även för iakttagelser om ljusinsläppet i cellerna. Enligt 1 § kungörelsen (1958:215) med vissa föreskrifter om häkten och polisarrester ska förvaringsrum i polisarrest fylla skäligen anspråk på sundhet. Enligt 2 § första stycket ska förvaringsrummet vara anordnat så att obehörigas insyn förhindras och vara försett med ett fönster som är inrättat så att rummet även får en god dager.

Det är angeläget att polismyndigheten vidtar åtgärder för att öka ljusinsläppet i anhållningscellerna.

I övrigt föranleder protokollet inte några uttalanden från min sida.

Cecilia Renfors

2014-09-22